

LBRIS

We know
books

RAW MOLDOVA

Fotografie documentară colectivă
2012 – 2023

CARTIER

Raw Moldova reprezintă un colectiv de fotografi documentariști, a cărui viziune reflectă viața cotidiană din R. Moldova, în forma ei pură și crudă, fără manipulări de sens și netrecută prin filtre estetice convenționale. Numele colectivului cuprinde în sine atât sensul propriu al cuvântului „raw” (eng. brut, crud, neprocesat), cât și formatul digital de fotografie – RAW, ce conține mai multe nivele de informație, neprocesată și necompresată, fiind o analogie la sinceritatea neretușată a fotografiilor.

În acest album găsiți 19 autori, care sub același concept, dar stilistici diferite, observă și transpun în fotografie, de mai mult de o decadă, spațiu basarabean. Căutările autorilor nu sunt cenzurate sau limitate de aspecte sociale, politice sau culturale, scenele realității fiind captate, de la evenimente în masă, până la situații simple și rutinare ale omului, având grijă să nu distorsioneze momentul real și sensul său. Simplitatea și sinceritatea definesc și detașează fotografia acestui grup de alte categorii și domenii ale fotografiei. Autorii nu se limitează la un instrument clasic, folosind pe post de cameră chiar și telefonul mobil.

Procedeele principale în realizarea fotografiilor este captarea unui moment al realității, ce se materializează prin formă și conținut, forma fotografiei fiind: compoziția, jocul de culori și tonuri, iar conținutul – contrastele de sensuri, simbolismul și asocierile vizuale. Fotografia este abordată ca document antropologic și istoric, dar și ca o formă de expresie estetică a momentului instantaneu.

De la scene rurale sau urbane, la interioare obscure sau întinderi vaste, tot acest spațiu observat în fotografiile ce urmează nu poate fi perceput în deplina sa complexitate, fără a lua în considerare fundalul geopolitic, social și cultural al Republicii Moldova. Fotografia acestui grup redă imaginea unei țări situate la intersecție de culturi și puteri geopolitice. Moștenirea sovietică nefastă, dar și ultimii 30 de ani de independență, marcați de instabilitate politică și economică, au provocat migrația masivă peste hotare a adulților apți de muncă. Acest fenomen poate fi observat prin prezența dominantă în fotografii a copiilor și oamenilor în etate. Toate aceste circumstanțe explică, probabil, multiplele disonanțe vizuale pe care le veți urmări în carte.

Această antologie se expune ca o meditație antropologică vizuală a Republicii Moldova și a oamenilor săi, redată prin lentila unei noi generații de fotografi documentariști, martori și în același timp participanți la istoria unui stat în căutarea identității sale adevărate.

Curatorii albumului aduc mulțumiri fotografului și profesorului Nicolae Pojoga, care i-a îndrumat pe parcursul anilor. Efortul său de a pune baza și a conserva fotografia clasică, documentară, basarabeană, se reflectă în multe din aceste fotografii, dând formă și sens mișcării Raw Moldova.

Aceste clipe...

Motto: *Viața noastră cea de toate zilele...*
(...dă-ne-o nouă astăzi...)

Este bizar și dificil să descrii în cuvinte fotografiile lumii moderne, care zumzăie cu miile în jurul tigvei noastre, însăilând o aureolă de fericire iluzorie sau, dimpotrivă, o amprentă de stigmat benevol al unei vagi credințe. Adică, vreau să spun că nu mi-ar ajunge tot lexicul unei limbi moderne pentru a descrie sau a tălmăci cât de cât un instantaneu fotografic. Pentru confirmare, am să apelez la înțelepciunea profundă a unui călugăr budist, care zicea cuprins de iluminare: „Aruncă o privire în jurul tău pentru o clipă, apoi petrece o viață întreagă meditănd asupra a ceea ce ai văzut.”

Chiar și în fața unui perete alb putem privi ca print-o fereastră deschisă către lume, darmită în fața unui clișeu fotografic, care găzduiește atâtea noțiuni de existență... Doar că mai rămân niște nuanțe de precizat: cine meditează în fața acestui clișeu? și cum să descrii aceste clișee?...

Chiar dacă cineva crede, dintr-un moft, că mai întâi a apărut Cuvântul, noi, conform gnoseologiei, mai întâi am deschis ochii și după aceea am strigat de durere văzând realitatea ce ne înconjoară. În rest, ceea ce a urmat ține de verbalism mai mult sau mai puțin reușit, presărat cu „ah! ce frumoase!” sau „vai! ce urâte!”... La acest capitol, o analiză exhaustivă găsim în cele două volume-oglină ale lui Umberto Eco: – *Istoria frumuseții și Istoria urâtului*, în care raționamentul de bază acoperă trinomul expresiei estetice și artistice al realității care ne înconjoară: Frumosul

și Urâtul în sine, Frumosul și Urâtul ca formă și reprezentarea artistică a ambelor categorii... În consecință, Umberto Eco ne mai atrage atenția să fim „atenți la manifestările variate ale Urâtului și Frumosului, la multiplele lor devieri, la diversitatea reacțiilor și a comportamentelor pe care formele lor le induc și să luăm mereu seama dacă și în ce măsură aveau dreptate vrăjitoarele care în actul I din *Macbeth* strigau: „Frumosul e urât și urâtul e frumos!...”

Am subliniat această expresie de percepere „conciliatoare” a artelor vizuale poate și datorită faptului că generația mea s-a „înfruptat” din arte sub „egida” concomitentă și înrudită a creștinismului ortodox și realismului socialist, – realismul în viziunea estetică a lui Vissarion Belinski, dar redactat și distorsionat considerabil de standardele sovietice (mai ales în corelația „formă – conținut – ideologie”). Astfel am fost întotdeauna departe de criticii occidentali, iar cei socialiști, din gârba noastră, ne-au inoculat pentru multă vreme „Frumosul” ca o icoană a omului nou sovietic, iar „Urâtul” ca un blestem al existenței capitaliste.

Pentru a îndrăzni să exprim, indirect și cât de cât, valoarea artistică și socială a acestui catalog de fotografie basarabeană, am să recurg la comparația, modestă, cu opera celor doi mari fotografi ai zbuciumatului secol XX, exponenții „Școlii de Fotografie Umanistă” cu un profund context social: primul e Henri Cartier-Bresson, exponent al așa-numitului curent „Street Photography” sau, „Can-

did Photography”, adică fotografie spontană, iar cel de-al doilea e Sebastião Salgado, exponent al curentului „Social Documentary Photography” sau „Concerned Photography” (a nu se confunda cu „realismul socialist” sau „socialismul real”, două curente profund ideologizate).

Criticii contemporani, de exemplu Jean-Claude Gautrand, menționau acea „tendință lirică, caldă, ferventă și receptivă la suferințele umanității, o lume pătrunsă de compasiune reciprocă...”, în concluzie afirmând că „... acești creatori de imagini au descoperit ceea ce scriitorul Pierre Mac Orlan a numit «le fantastique social de la rue'» (fantasticul social al străzii), dând o amprență romantică și poetică modului de viață al oamenilor obișnuiți...”

Vâslind prin lanul de fotografii din acest album, fără să fac vreun efort savant în contemplarea acestor pagini aranjate „binomic”, am certitudinea sentimentală că tinerii fotografi au modelat, în cele mai bune tradiții, „o realitate romantică și poetică”, realitate care, nefiltrată de optica aparatului de fotografiat, se prezintă destul de searbădă, monotonă și prozaică, dar, după cum se știe, între lentilă și realitate se plantează talentul... atunci când este.

Și eu, care am colindat o jumătate de secol această palmă de pământ, având în loc de ochi implanturi de optică cinematografică, adesea însoțit de studenții mei, cu care ieșeam „la păscut imagini pe toloaca basarabeană”, îmi asum aici pertinența să confirm

prezența acestui talent, să confirm reușita acestor „împerecheri de imagini”, pagină cu pagină, sugerând niște contraste blânde sau similitudini simple, uneori vădit bucolice, dar cu delicate nuanțe dramatice, instantanee marcate de o naivitate puerilă a existenței, care transcende ușor spre o valență simbolică sau, mai bine zis, spre o polivalență a clipei.

Când stai să te gândești un pic, ajungi la concluzia că noi nu avem o fotografie profund socială, fie din motive că sângele nostru încă nu s-a aerisit de frica cenzurii socialiste, fie din motive mai dăinuitoare, precum sindromul „cumințeniei național-mioritice”, oricum, albumul este încheșat în cele mai bune tradiții ale adevăratei fotografii documentare, care te proiectează parțial în „origini”, te întorc la starea patriarhală a acestui plai, a cărui imagine, atât în fotografie, cât și în film, a fost strangulată la sfârșitul anilor '60 de imperativele ideologiei de partid, ca mai apoi, în anii '90, să plonjeze într-un dezmăț estetic și moral de tipul „dezgolite frumos”.

Pe parcurs am evitat să etichetez „ce e bine și ce e mai puțin reușit în acest album”, dar v-am sugerat niște criterii după care să decideți singuri valoarea lui.

VLAD DRUCK, cineast

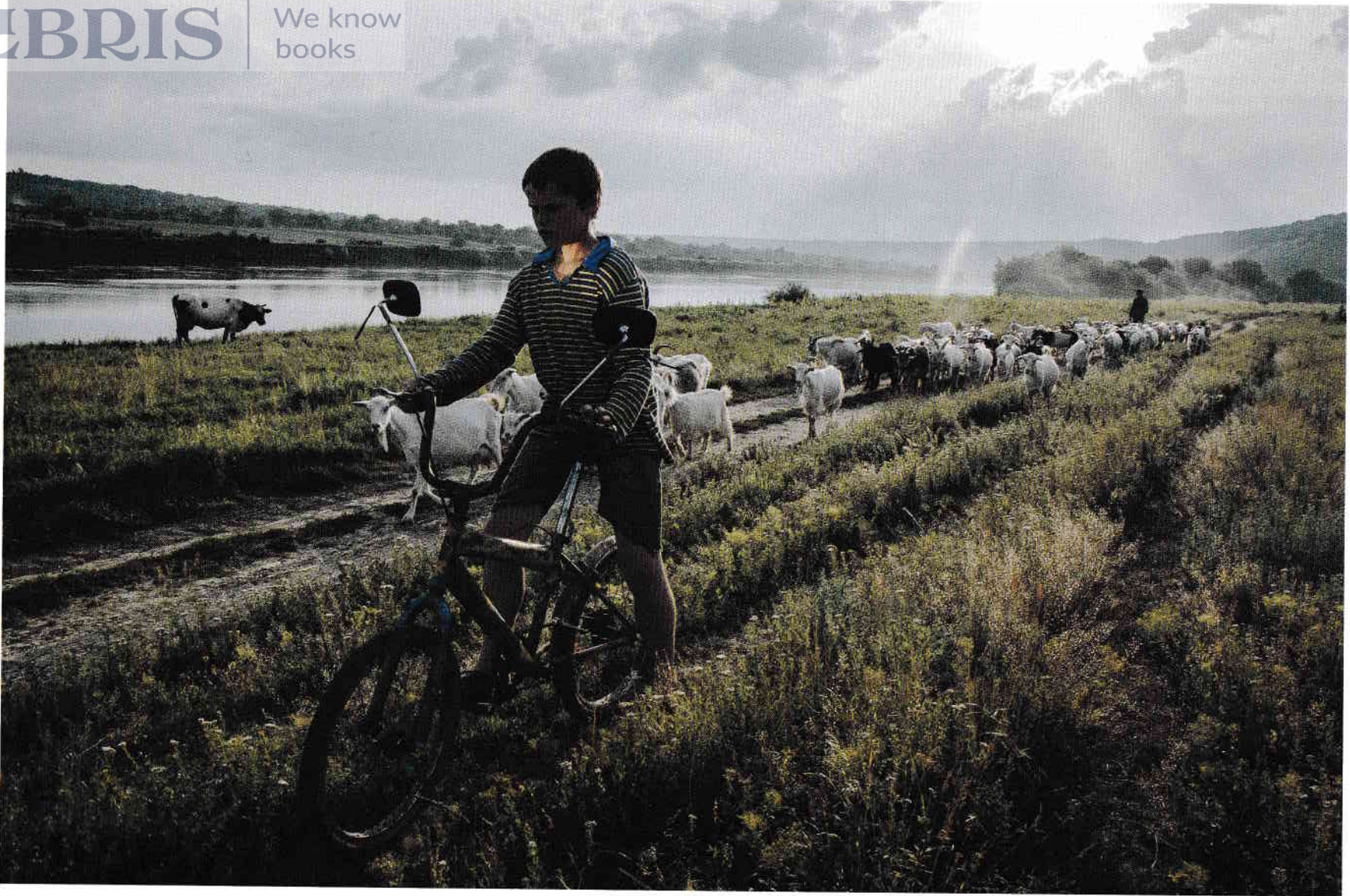
Cioban pe malul Nistrului. Vărăncău, Soroca, 2017

ANDREI MORARU

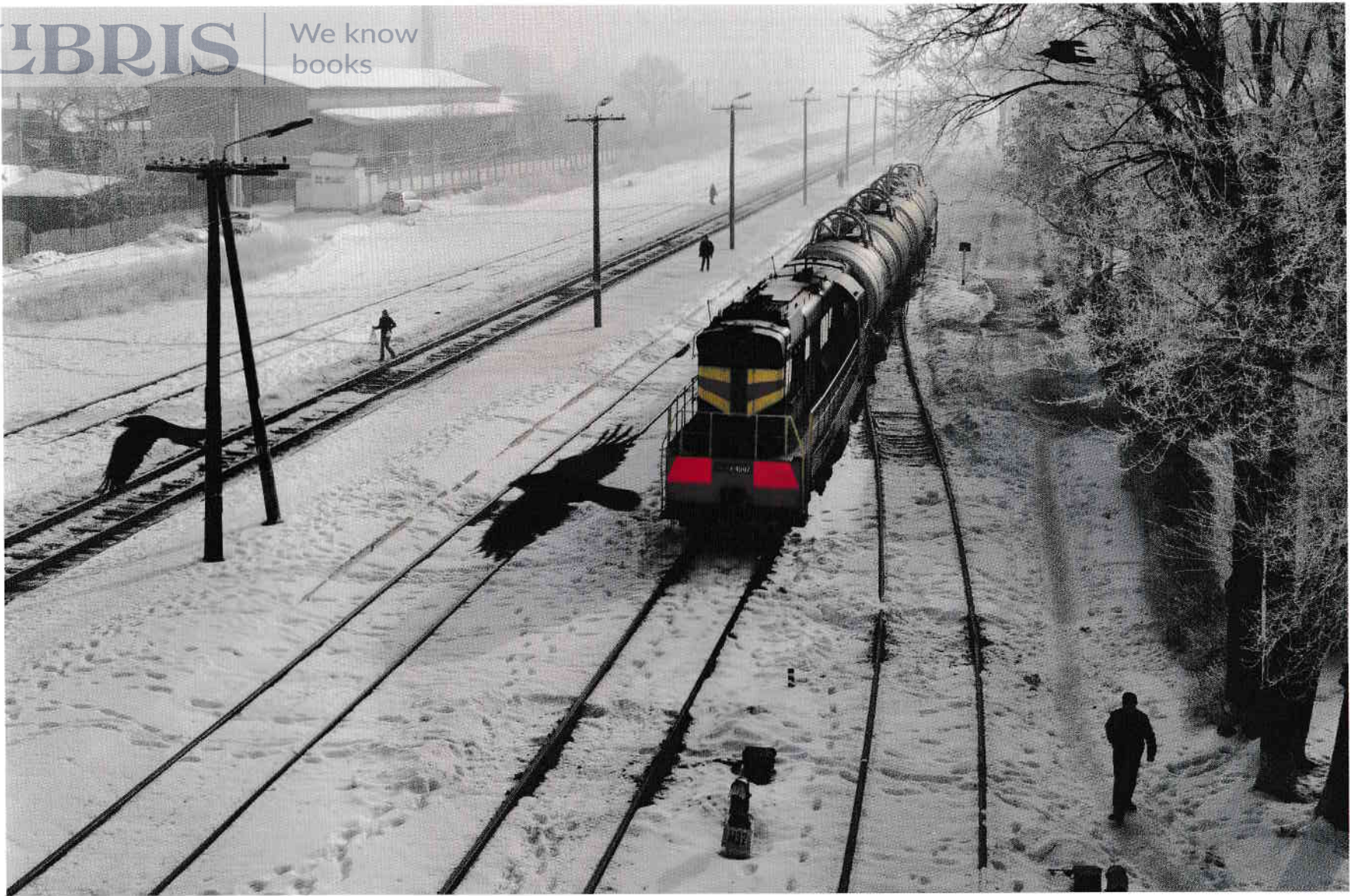
La scăldat în Răut. Roșietici, Florești, 2020

LUCIAN SPĂTARU

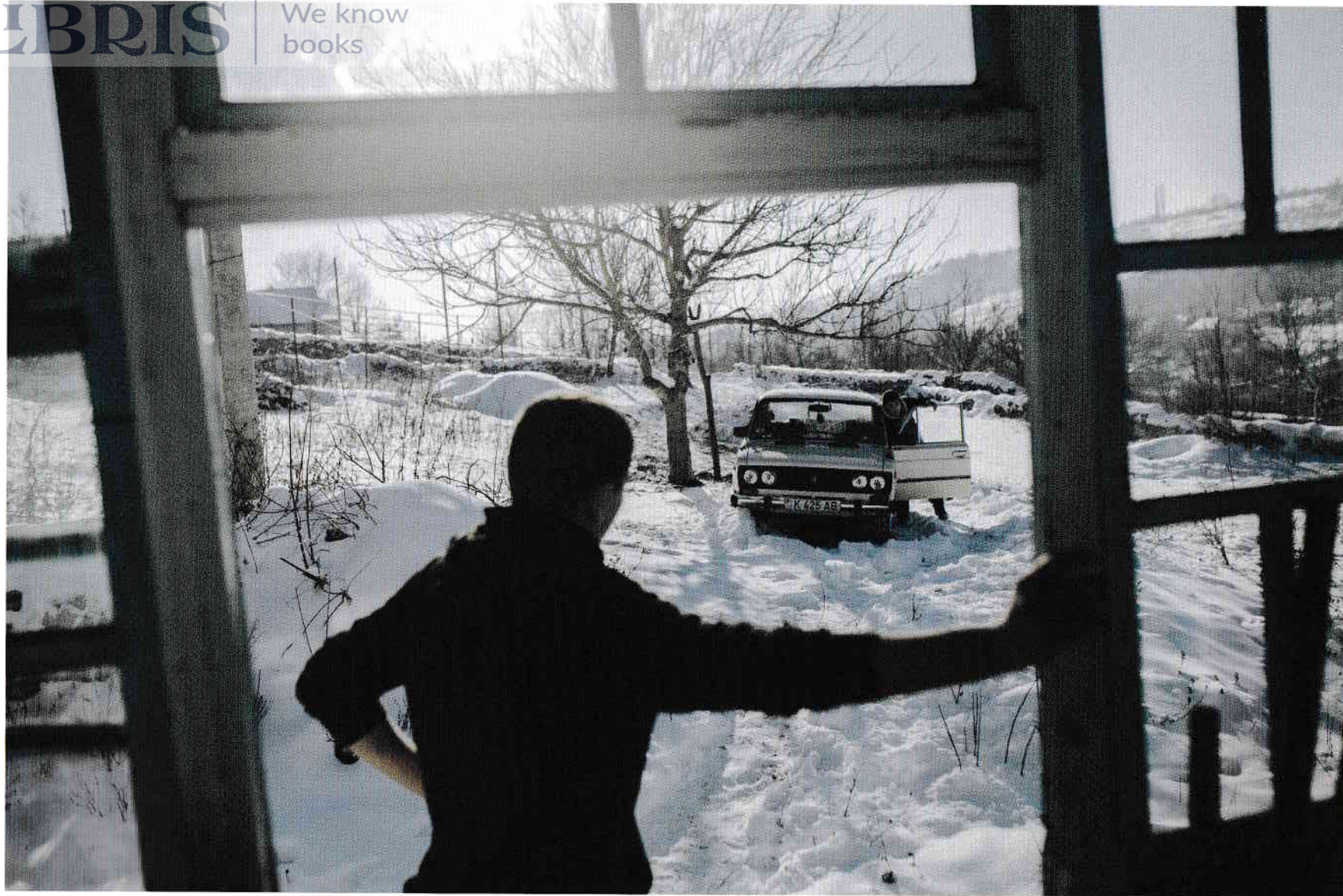
Hrușca, stânga Nistrului, 2014

ANTON POLYAKOV

Gara din Strășeni, 2012

ANDREI MORARU

Hristovaia, stânga Nistrului, 2016

ANYA GALATONOVA

Rotari, stânga Nistrului, 2016

ANTON POLYAKOV